

L'Esquella de la Torratxa

Any XXI :: Número 2130

15 cèntims = Atrassats 30

Barcelona, 14 de Novembre de 1919

—Ja s'han alçat les portes!
—Si; però les subsistències no baixen.

OP1550

Vapors TAYÁ

Servei bisetmanal entre BARCELONA i GÈNOVA per vapors rapidíssims de gran luxe

VAPOR CAPITÁ REVUELTA

SORTIDES. — De Barcelona: Els dimecres a la 1 de la tarda. — De Gènova: Els dissabtes a la 1 de la tarda

Gran confort - Servei restaurant de primer ordre - Concert en els menjars - Perruqueria - Manicura - Quartos de bany, & &

VAPOR TERESA TAYÁ

SORTIDES. — De Barcelona: Els dissabtes a les 7 de la tarda. — De Gènova: Els dimecres a les 7 de la tarda

Per a informes dirigir-se a les oficines

FILLS DE JOSEP TAYÁ, S. en C.

Josep A. Clavé, 2. — Telèfons 841-A., 3026-A., 5506-A., 5507-A. — BARCELONA

EN MADRID: Conde Xiquena, 8

EN GÈNOVA: Carpi & Figli (Portici Vittorio Emanuele)

GRANS MAGATZEMS

DAMIANANS

EXPOSICIO I VENDA

D'ARTICLES VARIATS AL

preu únic de **3²⁵** pessetes

ÚLTIMS MODELS de les cases més renomades de Paris, en Abrics i barrets per a senyora, jerseis, vestits, pells, boas ploma, abrics i barrets per a cavaller, calçats, impermeables, etc., etc.

TEMPORADA D'HIVERN

INAUGURACIÓ DE LA SECCIÓ DE SASTRERIA

Trajos a mida des de 27 a 90 ptes. — Abrics des de 27 a 100 ptes.

Gèneres de gran moda i tall distingit

GRAN ASSORTIT en articles per a regals, marbres, bronzes, juguets, gèneres de punt, guants, paraigües, bastons, mobles, alfombres, articles sport, aparells parlants, camiseria, perfumeria, bisuteria, cristalleria, plateria, sastreria, ferreteria, parament de cuina, maquinària, etc.

CALÇATS A PREUS DE FABRICA

MODELS DE GRAN NOVETAT
MODELS PRÁCTICS PER A PEUS DELICATS

**CALÇATS FINS
I ECONÓMICS
DE TOTA MENA**

LA FRANCO ESPAÑOLA
ESCUDILLERS, 25
BARCELONA

VENDES AL ENGROS I AL DETALL

BAZAR

— DE LA —

UNION

Útils per a escriptori
Tintes bones qualitats

Carrer Unió, 3
BARCELONA

SOLER Y TORRA GERMANS, Banquers

Compra venda de valors - Ordres de Borsa - Canvi de moneda - Giros sobre l'estranger - Comptes corrents en monedes Nacional i Estrangera

Rambla d'Estudis, n.º 13 i Bonsucès, n.º 1

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola- Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes., Estranger, 5

CRONICA

LA COMISSIO

AQUESTS dies Barcelona no és més que una interrogació: Què hi ha? Això vol dir: Que fa la Comissió mixta? Quina extensió té avui el lock-out? Les negociacions segueixen?...

No se sabia res i se sabrà tot. Quan aquesta sapiència se produïa tenia sempre idèntic origen, un delegat de la Comissió mixta. Totes les coses se sabien per ell, i així un delegat obrer o patronal resultava l'home de més extenses relacions. Mai hi han hagut homes públics més públics. Com una mena de petits Jehovàs d'ells depenia tota la nostra vida, que les fàbriques marxessin o no, que els murs pugessin al cel o s'arrapessin a terra; que els forns cremessin o no; que poguessin, mortals febles, recupear la nostra hora beata d'ingerir el cafè i el diari.

Era allò el nostre petit Versailles, la nostra Duma embrionaria, la nostra reduïda Conferència de Washington. Tenien en les seves mans la pau o la guerra. Poseïen tota l'autoritat i tota l'eficàcia. I era, sobre tot tan catalana... Perquè aquells delegats ni portaven escorta, ni vestien amb solemnitat. No tenien ni espectadors badocs. Fins algun d'ells portava mocador al coll i tenim la seguretat de que en mig de les discussions apareixerien múltiples bonys i abundants punyefles.

I aquesta Comissió, tan catalana, a hores d'ara—matí del dimarts, dia onze—s'ha dispersat després d'anunciar la seva esterilitat. Tots els patriotes haurien d'haver plo-rat aquesta dispersió. Aquell parlament català tan desitjat i demanat podia tenir la seva matriu en la Comissió Mixta. «Veieu—diriem—com sabem resoldre, nosaltres amb nosaltres, sense agenes ingerències, els nostres conflictes, aconseguint en dies lo que en anys no ha trobat l'Estat. Catalunya ha mostrat la seva capacitat governadora». Però la Comissió, avui—dia onze, dimarts—ha

fracassat. La Unió Catalanista i la «Lliga», haurien de posar les banderes a mig pal.

Es que una Comissió, a tot arreu, no és més que una Comissió, però an aquí esdevé cosa transcendent i apasionant. Fer una Comissió és fer pàtria. Esser delegat de ella, concentrar tots els desitjos de Catalunya. Resoldre un plet, establir jurisprudència patriòtica. Quan el Tribunal Suprem falla, les seves sentències reforcen la llei general. Doncs, la Comissió era com el nostre Tribunal Suprem. Anavem a iniciar la nostra jurisprudència social i no hem pogut passar del diàleg. Per lo vist, encara no hem entrat en el període constructiu. En Marsillac i En Royo Vilanova, ja tenen feina. Diran que persisteix el nostre individualisme anàrquic; diran que servim per a la protesta i la renúncia però no pas per a l'afiamació i la fraternitat; diran que cada català, patró o obrer, porta a dins un separatista de tot-hom.

Però nosaltres avui—dia onze, dimarts—encara tenim fè. Una Comissió no pot fracassar fàcilment a Catalunya, la pàtria de les comissions. Les eleccions, les manifestacions enormes, les vagues, els lock-outs, la política de la «Lliga», les dilapidacions municipals, tot lo que és la nostra vida, i triomfa en la nostra vida, ho fan les Comissions? ¿Perquè no ha d'aconseguir el seu èxit, la de avui? Perquè s'ha d'estroncar la nostra llei comissional? Pensem que si la Comissió Mixta, fracasa definitivament, amb ella fracasa, res menys, que Catalunya.

*
*
*

La Comissió—avui dia onze—ha triomfat. Hem fet l'experiment i ha estat favorable. L'onze de novembre ha tornat a ésser el dia de la Victòria. Com l'any passat hauriem d'anar joiosos, fent libacions entre Segadors i Marsellesa, que aquesta vegada hauria d'ésser substituïda per *L'Internacional*.

PARADOX

El número de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA corresponent a la setmana passada deixà de publicar-se per les circumstàncies excepcionals que són de suposar. Amb motiu del «lock-out» hi hagué manca de paper i materials d'impresió; així és que la sortida dels periòdics se feu impossible per a la major part de la premsa barcelonina.

Pacificats els esperits i solucionats o en vies de una pròxima solució els greus conflictes que trastornaren la ciutat durant quinze dies, tornem a la palestra enviant un afectuós salut als nostres llegidors: Ditxosos ulls!... i que durí!

ESCENES DEL TENORIO

—Lo que trae este papel
mantenido está por él.

—Cuál gritan esos malditos,
pero mal rayo me parta...

MUNICIPALESCA

La raó, abans que tot

Per espai de prop de dos anys, ha vingut el senyor Vinaixa alçant la seva veu en el Consistori contra l'encariment dels lloguers dels pisos. L'esmentat regidor, quina persistència no té límits, ha censurat mil cops i en tots sentits la cobdícia de bon nombre de propietaris, que sense miraments de cap mena, prescindint de tota altra consideració que no siga l'interès particular, han fixat a les habitacions preus realment exorbitants.

S'aixecava el senyor Vinaixa per a reproduir la seva protesta contra la gana insaciable dels propietaris de cases; per a doldre's de que passessin els mesos sense que prenguéssin l'Ajuntament una mida encaminada a evitar l'alça abusiva dels pisos. I tan bon punt havia el regidor radical desplegat els llavis, ja un somriure de resignació i de incredulitat anava dels escons a les taules de la premsa, que acollia les paraules de l'orador amb compassiva indulgència.

Segur de sí mateix, condensat de la bondat de la seva campanya, oposant a les rialles dels seus companys de Consistori i de premsa una amable ingenuïtat, reprenia el senyor Vinaixa la seva tasca, baldament haguessin de quedar després les coses en el ser i estat que abans tenien.

D'aquest modo hem vist ploure per dotzenes les proposicions i les iniciatives més variades. Pronunciar discursos en defensa del dret dels llogaters. Censurar la passivitat del Consistori. Llegir estadístiques i comparar xifres per a, al cap de mesos i mesos de feina, trobar-nos com al iniciar-se l'assumpt.

Emperò, i com siga que s'ha escaigut ara el voler molestar als qui, disposant de cabals, s'han negat a omplir les cèdules de l'arbitri sobre els lloguers, ha aprovat el Consistori una proposició de condemna pels propietaris, contra els que va principalment dirigida.

El *Progreso*, que ha escoltat gairebé indiferent els clams del seu correligionari, senyor Vinaixa, califica la proposició de sabia i trascendental. I reclama «per al par-

tit i els seus òrgans d'expressió genuïna», l'honor d'haver reclamat, de fa temps, una acció de govern encaminada a fixar la taxa dels lloguers.

Pensem en la victòria obtinguda per En Vinaixa, vencedor, encara que sigui per taula, en aquest plet de l'alça dels lloguers i el deure del Municipi.

La satisfacció amb que veurà el que hagi tingut d'anar l'Iglesias a remolc seu!

JUST

A CAU.....
D'ORELLA

Els previsors

Escena en un tramvia de Sans, el dia abans de la declaració del *lock-out*. Tots són obrers i obreres, menys nosaltres, que ens pensem que no ho som. Xerren, criden, gesticulen, fins a semblar el tramvia una tartana.

Una dona va preguntant:

—I vosaltres, què feu?

—Nosaltres, els paletes, pararem.

—I vosaltres, els metalúrgics?

—També pararem.

Successivament va interrogant als viatgers masculins, els quals, gairebé tots, estan agafats pel *lock-out*. Després canvia les interrogacions:

—I què fareu?

Arronçament d'espatlles. Somriures. Un diu:

—Anirem a cercar bolets.

—Però si tots hi aneu a cercar bolets, en un dia els acabareu.

Aleshores l'interrogat fa amb la mà, oberta, i extenent-la enlaire, aquell gest de l'home enterat, que diu al seu interlocutor: «atura't i escolta»:

—Miri, senyora, el sindicat ja ho té previst això. El dilluns sortiran a cercar bolets els paletes, el dimarts els metalúrgics i el dimecres els tipògrafs. Mentre, esperem a organitzar la industrial, nosaltres ja tenim organitzada la producció de bolets.

La profecia

Fa cosa d'un any, quan començaren les obres de l'Hotel Ritz, la propietària del «Canari», la que denominarem en una crònica «la taverna dels gentlemans», va dir, plena de fe:

—A l'hotel aniran a dormir, però a menjar, a menjar vindran a casa.

Passà l'any. Passà el boicot dels paletes a l'Hotel Ritz. Les obres foren acabades i els salons inaugurats. L'hotel comença a marxar parcialment. Però un dia arriba la vaga de cuiners, seguida de la de cambrers, i els viatgers seguiren amb les seves habitacions, dispersant-se per la ciutat, cercant el bistec de cada dia.

Fins an alguns d'ells arribà la fama dels condiments casolans del «Canari», i poc a poc anaren entrant, iniciant els àpats a la catalana, carn-d'olles succulentes, sabrosos llomillos, rovellons a la brasa, butifarres exquisides, amanits pintorescs.

La senyora del «Canari», radiant, recorda la seva profecia:

—Ja us ho deia jo que a dormir anirien a l'hotel, però que a menjar vindrien a casa.

El «requiebro» sindicalista

Ha vingut de Madrid? Ha nascut en el nostre carrer d'Aribau, flor dels carrers de la picardia barcelonina? Habrollat en el Paralel, centre de la picardia catalana?

L'amoreta corre, i va per les ramblas i els balls i els «dancing-clubs». El «vaya cardo!» que imposaren els Quintero és ja un anacronisme. Ara passa una dona, una dona guapa, i es diu:

—¡Vaya pestaña!

Aquest número ha passat per la censura

En un restaurant excessivament econòmic:

- Per entrant ¿què hi voldrà?
- Mig pollastre.
- S'haurà d'esperar que algun altre client demani l'altre mig.
- Per què
- Perquè mig pollastre no el matem mai nosaltres.

El triomf del «colmado»

A passat el *lock-out*, com va passar la primera vaga general de 1902, i el terrorisme, i la Solidaritat, i la setmana tràgica, i els fusellaments posteriors, i l'Assemblea de parlamentaris, i l'altre setmana tràgica de 1917, i l'agitació catalanista i les grans vagues de començament d'any. El *lock-out*—tot just començat quan això escrivim—s'ha fet també de la «Lliga» i adherint-se a En Cambó ha estat un episodi.

Els telegrams llençaven per Espanya les noves d'una enorme engúnia barcelonina. Confesem que en unes vigílies electorals n'hi havia més d'engúnia. I és que Barcelona té ja la insensibilitat del perill. Ens hem fet a les

—Però... filla meva... ¿com és que no t'hi sapiguessis oposar?
—Què volia que fés... si em va ensenyar el carnet ...

epidèmies, a les bombes, a les vagues i als *lock-outs* i ara assistiem al torneig de patrons i obrers com a un partit de futbol o una cursa de braus, preocupats per l'extensió que pendria, pels dies que duraria. Una variant de les *fil·las* de la guerra. Som obreròfils o patronòfils per a veure qui guanya. Si els sindicalistes, la moda a la ciutat se fa sindicalista; si el *lock-out* hagués triomfat, la ciutat s'hagués declarat patronòfila.

Però inquietud... El dilluns les rambles i els carrers anaven plens; feia un sol sensual, les dones mostraven els seus reclams hivernencs, i la sola tragèdia era la de no poder pendre ni l'aperitiu ni el cafè. Els «colmadors» eren oberts, i els «colmadors» són els termòmetres morals de la ciutat. Si el «colmado» tanca és la guerra, és a dir, la por; si obre, és la pau. Un «colmado» tancat intimida més que un bàndol de guerra, i tot gira entorn de les frontices. Si els obrers conseguixen veure-les tirades, la vaga general triomfa; si són aixecades la perden. Així el *lock-out*. Per a telegrafiar la síntesi de les nostres jornades turbulentes, els corresponsals tindrien prou amb descriure, no l'aspecte de la ciutat, sinó el dels ultramarins. Conclusió: el «colmado» és el nostre temple de Janus, però a l'inrevés. La pau l'obre i la guerra el tanca.

Ara tots voldran reivindicar la victòria, l'habilitat del governador, l'eloqüència d'En Cambó, la fermesa dels obrers, la intervenció dels patrons... Nosaltres la reivindicuem pels «colmadors». A la seva manera han pronunciat el famós *j'y suis, j'y reste*, i les pastes han estat la més gran oració cívica. Es clar que ell ha estat el triomf de la neutralitat, però els botiguers de l'alimentació ho han estat sempre de neutrals. El cigró quotidià no vol cabòries i *La Puntual* d'ençà dels temps del senyor Esteve ha estat sempre *La Puntual*, en tots els dilluns sindicalistes o patronals, que el vendre no té idees.

Què empetitim les coses? Ah, és veritat que del «colmado» se'n diu ara la Ciutat, amb majúscula, i de vegades Catalunya. Aquest nou «teniu i mengeu; teniu i beveu» dels ultramarins, tan patriòtic se voldrà que sigui la victòria de la ciutat. El meu vigilant, la nit del dilluns, me digué somrient les paraules urbanes i optimistes:

—Ja ho ha vist? No ha passat res. I és que Barcelona és molt vividora.

Va dir «vividora». En el vigilant era la paraula plena i justa. Totes les odes, totes les proses ditiràmiques, tots els remerciaments que vinguin tindran per ànima el mateix mot. Però jo seguiré creient, que el victoriós ha estat aquest xicot que darrera del mostrador, a les vuit del dematí, tornava a preguntar a les minyones:

—Quant posarem avui? Una lliura?

P.

Les tres amigues

Totes tres son casades i cap d'elles té fills, no son joves però son joves, una tira per grassona, l'altre més aviat per magre i la tercera està en el just.

Van sempre juntes per tot arreu a comprar guants, a comprar mitges, a triar robes, a pendre xacolata o al teatre. Devegades les acompanya el marit d'una, els marits de dues; àdhuc de temps en temps els marits de totes tres. També tenen amics, pocs i bons, fidels amics. Quan no tenen que comprar res s'estan a casa d'alguna d'elles i els hi fan companyia els marits i els amics.

La grassona és molt carinyosa i una mica sentimental. La magre és més aixelebrada i resoluta. La de la còrpora en el terme just se complasí en disfregar-se de Minerva, però cal en el fons de sos ulls opalins hi han unes guspises d'alegria una mica murriesca que la traeixen.

DRAMES ZOOLÒGICS

La garça suïcida

Bones amigues meves, ara quan una escalforeta maleïda m'ha gitat sobre el lliit, elles han alegrat ma cambra. Per ses boques he sabut veritats i mentides i al anar-se'n m'han despedit aixís:

— La grassona m'ha dit:

— L'enyorem força, cregui.

— La magreta.

— Això no serà res.

Minerva:

— Té de cuidar-se.

I al dir-ho, veient-me amb la barboteta de deu dies i la camisa de dormir, en-sorrat en un munt de coixins els ulls li ballaven i brillaven amb tal malícia que m'ha semblat que se'n fumia.

— Com és que t'has posat el meu vestit?
— Perquè el món canvia, senyor Pepet.

Rhin i Togo

L Rhin és un gos gros, apacible, En Togo un ca petit i entremaliat. Aquest darrer arribà sinó al món quan menys a Barcelona amb l'únic objecte de fer la llesca al primer.

Començarem per explicar la procedència, raça i maneres d'ésser de les dugues bèsties per a que el llegidor pugui fer-se càrrec del terrible sofrir del pobre Rhin i

ensempe de la crudeltat inconscient de l'altre.

El Rhin és un *setter* de raça espanyola, blanc amb grans taques de color de foc; té els pèls llargs com de seda i està gras com un toixó. Per la mena tindria que ésser un gran caçador bé ho indiquen prou bé els seus naços i les seves orelles, però lo que pot la mala educació, tindria que ésser un gran caçador i ni per a guàrdia serveix, és un sac que no s'ompla mai de bones menges, un animal que no fa més que pidolar carícies i com que no li manquen mai ni aquestes ni el menjar, ha agafat el geni més pacífic de la terra i jau hores i hores quan dormint, quan alçant cap a sos amos i llurs parents i coneguts la mirada dolça acaroadora que surt de sos ulls blaus i humits.

En Togo és un gos xino, nasqué a Filipines, però és xino, excepte la faç és tot ell roig de foc, sembla fet d'una caldera d'aram ben polida; la cara és negra i sembla tament la d'una persona, d'una persona molt lletja, però persona a la fi, àdhuc té ceies. De les orelles li pengen uns pèls negres molt llargs que li arroceguen per terra i que estan demanant que els trenin en forma de qua. Aleshores En Togo seria un xino amb dos cues; no, seria un xino amb tres cues, dos de negres i una de roja.

Lo que's veu referent an aquest animalot és que an aquella terra no tenen esment de qui era el senyor Toribio, perquè de tenir-ne no's diria com se diu sinó aquest nom i aleshores al conjur de:

Toribio saca la lengua

veurieu com de la seva boca en brolla una de somrosada

i llarga, llarga... tan llarga que no's comprèn pugui portar-la dintre com ho sigui capdellada.

Aquest gos sembla que sempre tindria d'estar a la falda d'una senyora i passejar en cotxe descobert per a que tothom fruís de sa lletjor. Doncs no. Descuidada la seva educació, igual que la del Rhin, és un veritable trinxeiraire, que frueix revolcant-se per les escombreries, escapant-se al carrer, mossegant a les dones velles i cercant bronquina a tothom.

En Rhin vivia plàcidament, era sol a la casa, tot era per a ell, bons talls, carícies, sopes de llet al vespre. Només se sentia que:

— Ola Rhin!

— Té Rhin!

— Vina aquí Rhin maco. I ell s'alçava de potes i te plantava les de davant damunt l'espatlla o s'acostava si estaves assegut i apoiava damunt ta cuixa el caparrot i mentres li feies festes ell t'omplia de babes.

An això vingueren uns parents i portaren el Togo. El pobre Rhin tant carinyós, tant pacífic anà a recó. Tothom estava per la bestiola lletja i entremaliada. Els crits de abans canviaren, ara eren:

— *Toguito!*

— *Ven feo, Togo feito!*

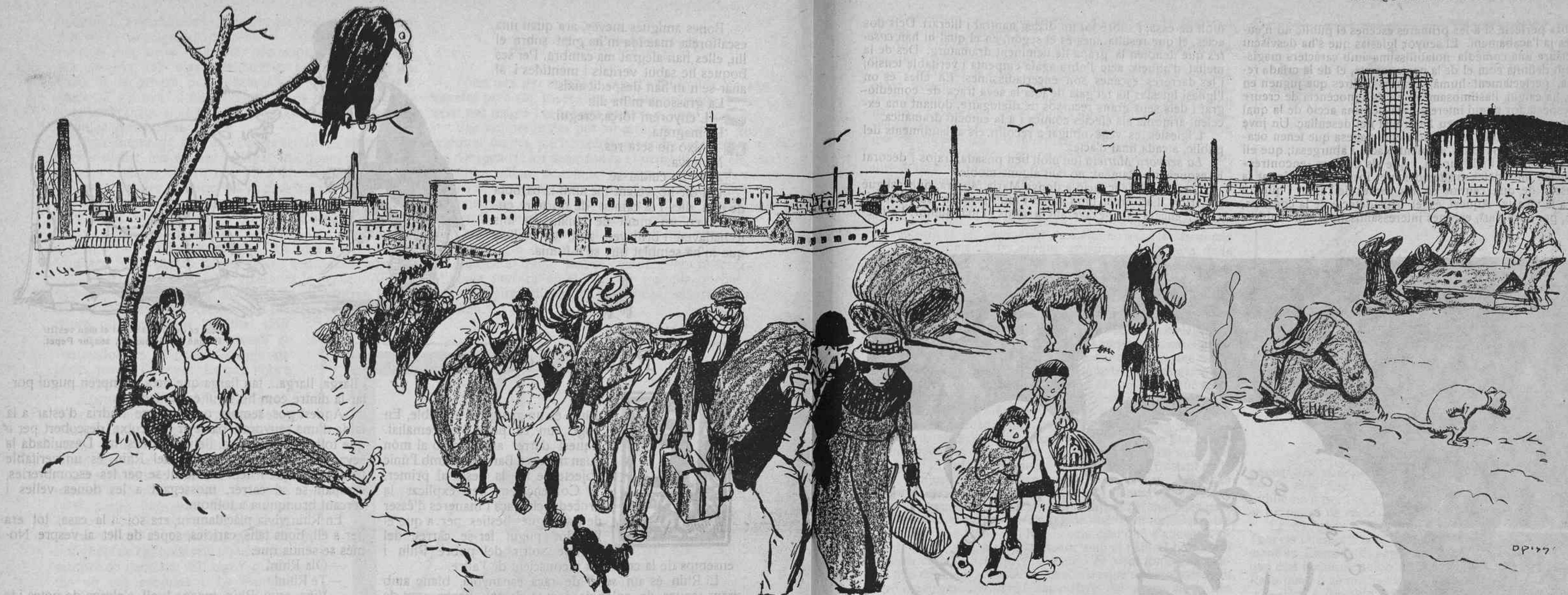
— *Saca la lengua.*

La bèstia grosa es decandia, no li agafà pas per a volguer-se menjar a l'altre, no, a l'altre el despreciava, quan li anava amb jocs cosa molt freqüent els primers dies, fins que's desenganyà se contentava amb apartar-lo d'un cop de pota. Lo que el posà concirós, trist i finalment malalt fou la conducta dels humans que per una bestiola lletja, aixelebrada i forastera l'abandonaven an ell, al fidel Rhin que pot dir-se nasqué a la casa.

Per fi sos amos s'endugueren al Togo i ara tot torna a ésser el Rhin; ara aquest deixa fer, pren les festes, pren els confits, els talls però sense aquella alegria de abans, val més conèixer que no que't coneixin, se veu que pensà, però ell té una espina clavada al mig del cor i caldran molts mesos i molts afalacs per a arrencar-li.

PINTURA FUTURISTA

GLOSSARI

L'ARANYA ESTIRA-CABELLS

Es pot dir que és impossible en els temps que correm de reivindicacions, de parlar i comentar d'altra cosa que no sia el sindicalisme. Els oficis tornen a agremiar-se com an els bons temps de l'edat mitja, però així com allavors tot se'ls en anava en una mostra gremial que posaven a la bandera per a poguer-la lluir en les processons, ara tot se'n va en reglaments, que's podria reduir a dos capítols: guanyar més i treballar menes hores.

Potser mai, com en la guerra passada, s'han vist flaquejar més virtuts, més abnegació i més heroisme. Mai la idealitat dels homes havia arribat a un més enllà, ni mai la pàtria havia sigut tan pàtria, ni l'amor tan amor, ni la fe més fe; però, ai!, com si tots a la una els homes haguessin quedat buids de sentiments i de ideals, la reacció que ha vingut d'egoisme, és tan general que sembla talment

que hagi passat un vent assecant els cors i una tardor desoladora.

Avui no hi ha més que un sol ideal: el guanyar més, el tenir més cabals, l'arrencar els quartos del veí. L'antic pagès, el senzill pagès, fa pagar el fruit de la seva terra fins a vendre-se-li les entranyes; amaga el blat com una formiga, exprem el terroç fins a treure'n sang, i qui no tingui pa que reventi. Avui l'intermediari acapura tot lo que pot, fins a florir-se-li an els graners, que en podríem dir els bancs de la fam; avui el patró es vendria l'ànima i escanyaria a l'obrer; avui l'obrer escanyaria l'amo per a ésser amo ell i morir escanyat per altres que voldrien ésser amos; avui fins l'intel·lectual empenyaria la intel·ligència o la descanviaria en bitllets; avui cada home és un reducte fortificat per a defensar-se i lluitar amb els altres reductes, i cada gremi un castell feudal, i cada feudal un tirà, i avui, en fi, tant amos com obrers no veuen més Sol que el Sol-Diner. Ja no parlem de Llibertat, ni d'Amor, ni d'Altruisme, de tots aquells mots que abans inflavem amb lletres grosses i majúscules. Ja només hi ha una paraula per a posar amb majúscula: el Duro, el Duro!, que és Déu, que és fe, que és amor, que és pàtria, que és família, que ho és tot. El duro que fa sindicat, que uneix els amos,

Lo que hauríem presentat a no trigar, si la bona voluntat dels uns i els altres no arriba a posar-hi remei.

que uneix els obrers; que ven les dones, que compra els homes; el duro que ha d'ésser de tots i que no serà de ningú, el duro de banca d'un joc que tots el volen guanyar en porta i si no el poden guanyar quedar se'l i sinó robar-lo, el Duro, diguem-ne comú, que farà matar més homes que totes les guerres passades.

I qui ho adoba això? Qui ho arregla un xic? Abans hauríem dit: «Déu dirà». Ara, ni això podem dir, perquè Déu calla. Déu és neutral, Déu està tan cansat dels homes, que fa com els americanos: Llença diners a les criatures per a fer-les contentes i s'erra. Per cada deü centims que recullen del fang de la carretera reben dues centes esgarrapades.

XARAU

Aquest número ha sigut revisat
per la censura governativa

TELÓ ENLAIRE

ROMEA

Una nova producció d'En Folch i Torres destinada als infants: *La Rosabel de les trenes d'or*. Compleix perfectament al seu objecte: la falla, amb tot i les seves incongruències, se fa interessant; lo grotesc hi és ben armonitzat amb els tocs sentimentals, i respecte a la visualitat del espectacle no hi ha res que dir, puix resulta bastant agradable en la ben engiponada sèrie de quadres de que consta l'obra.

Foren aplaudides, amb l'autor, que s'ho mereixia, la major part dels intèrpretes, entre els quals s'hi distingeixen notablement les senyores Fornés i Guart i els senyors Aymeric, Viñas i Sales.

—*La senyora Marieta*, comèdia en dos actes, de l'ignasi Iglesias fou estrenada dissabte, en una nit de tots els diables i coincidint amb la conferència d'En Cambó; no té res d'espanyol, doncs, que'l teatre es vegés quelcom desencorajador.

La senyora Marieta és una obra escènica ben construïda i escrita amb seny i pulcritud, com calia esperar-ne de la ploma de l'autor de *Els vells*; i al nostre entendre seria

una obra perfecte si a les primeres escenes el públic no n'endevinés ja l'acabament. El senyor Iglesias que s'ha desviscut en escriure una comèdia notabilíssima amb caràcters magistralment definits com el de la protagonista, el de la criada repatània, perfectament humana, i molts d'altres que juguen en l'obra, ha caigut llastimosament en la ignocència de creure que l'espectador pugui interessar-se per una acció de la qual ja al començament se'n veu l'entrellat i el desenllaç. Un jove i una noia, ignocents, ell tímid i ella pagesa que tenen ocasió de intimar dins d'un ambient plàcid i aburgestat; que ell ha d'ésser capellà i ella monja, i que als primers «encontres» ja s'envien miradetes ensucrades, per força han de donar la impressió de que cauran en les xarxes de l'amor i que tot finirà a la vicaria. Aquest és el gros defecte de la comèdia, que té, per altra part, escenes interessantíssimes, un ambient

molt de casa, i sobre tot un diàleg natural i literari. Dels dos actes, el que resulta més és el segon, en el qual hi han *cose-tes* que denoten la grapa de l'eminent dramaturg. Des de la meitat d'aqueix acte l'obra agafa empenta i veritable tensió; i les darreres escenes són encertadíssimes. En elles és on l'Ignasi Iglesias ha fet gala de tota la seva traça de comediògraf i dels seus grans recursos de dialogaire, donant una excelent harmonia als efectes còmics i a la emoció dramàtica.

L'Iglesias es vegé obligat a recollir els aplaudiments del públic, a cada final d'acte.

La senyora Marieta fou molt ben posada; trajos i decorat hi esqueien bellament; no tant alguns mobles.

Una coral felicitació a donya Maria Morera, que estigué superior. La Fornés molt *mona* i molt justa; la Guart, admirable, encara que exagerant a ratos el mal humor. La Fre-

EL MAL CUINER

—Tot plegat... aigua calenta!

mont defensant-se; i els homenots... els homenots ajudaren al bon conjunt, res més.

Ah!... Debutà En Nolla, en un tipo de carreter mudat que encarnà molt acertadament.

—*Perdigons de plata*, de l'Ignasi Iglesias, és una comèdia sense pretensions que sembla no tenir altra objecte que entretenir una estoneta al pacient espectador. El diàleg, molt natural i molt propi, conté alguns tons de fina sàtira que foren celebrats pel públic, sobretot un xisto contra el somatent, que resulta deliciós. Els intèrprets molt fluixets.

—*Ajudar a caure*, joguina còmica de un reputat autor que amaga la seva personalitat sots el pseudònim de Pere Creus, és una de tantes obretes que passen sense pena ni glòria. Tot el que succeeix en l'acció és il·lògic i inversemblable; els personatges no tenen res de reals sinò que són fills de la imaginació arbitrària de l'autor que estem segurs serà el primer en reconèixer que allò no va. No farem pas elogi dels comedians, perque estigueren a l'alçària de la comèdia.

—*El xicot tímid*, tres actes, d'En Poal Aregall, va estrenar-se dimecres passat, resultant un èxit mitjà. La comèdia té un primer acte molt recomanable. Com a pintura de tipus i iniciació de conflicte és un acte quasi perfecte. En el segon, l'autor inexpert, vacil·la visiblement; una sèrie de diàlegs, idil·lis de jardí amb dames i galants que's passen les parelles de l'un a l'altre com si ballessin els rigodons; sense una clara exposició de lo que'ls passa a tots aquells personatges que's belluguen il·lògicament. Es com l'alli-oli mal lligat que encara que no perdi res intrínsecament, desmereix a la vista i el paladar se'n ressent. En el tercer acte torna a animar-se l'acció, i tira per viarany més naturals i més humans, per això s'encarrila altre cop l'interès de l'espectador que fins arriba a emocionar-se i tot en una esceneta sentimental molt ben portada. El diàleg és acurat i molt discret, no obstant en la part còmica del llenguatge trobem que el senyor Aregall abusa massa dels *quid pro quos* a la manera antiga. En la vida real aqueixes situacions equívokes del malentès parlat, no s'allarguen mai més enllà de quatre «bocadillos». De manera que, a dreta llei, tota la comicitat que d'aqueixes situacions se'n desprèn, l'espectador amb el natural bon sentit la desfà com un bolado. En resum, *El xicot tímid* ens sembla una de tantes acceptables comèdies que's venen estrenant però quelcom inferior a *L'amor vigila* del mateix autor. Les senyores Morera i Ortiz i En Giménez i l'Aymeric s'esforçaren en donar relleu als respectius personatges.

POLIORAMA

S'ha estrenat darrerament una obra assainetada: *Faustina*, d'En Muñoz Seca. En ella tot és *astracan*, i del més bast; acudits preparats mitja hora abans; xistos d'aquells que fan saltar de la cadira; situacions impossibles que fan riure de tanta poca solta. Però l'autor és l'home del dia i ell se fum de tot i de tothom amb aquella gràcia i aquella «bona intenció»... la intenció de fer brillants trimestres, cosa que fa temps vé aconseguint.

De totes maneres... ara en sèrio... bestiesa per bestiesa, ens agraden més altres que n'hi coneixem. *Faustina* no serà pas obra de les que queden.

S'hi riu, i força... ¿cómo no?... però en sortint del «Poli» et sap greu de haver rigut i dius: *Faustina?*... *Pa'l gato*.

S'hi feren aplaudir les señores Cortés, Mareca i Asquerino. I entre els mascles En Güell i En Tubau.

ESPAÑOL

El meu bebé, arranament del senyor Franqueza, ha constituït un gran èxit de rialles. De l'obra no cal parlar-ne, puix es tracta d'un famós vodevil de celebritat mundial que tots havíem aplaudit en altres idiomes. Es una comèdia de una gran forsa còmica, plena de trucs i de situacions que fan

Que ha estat un bon cop de mà
crec que ningú en dubtarà.

pessigolles al espectador més funerari. La tasca del traductor és elogiada; tot el diàleg està empedrat de xistos; i el públic no'n perd ni un, doncs cada un li val l'ocasió de fer-se un panxó de riure.

La companyia de la Jordi ha triomfat en aqueixa obra. Tots els intèrprets hi fan bona tasca; distingint-se-hi notablement la Elena en el paper de partera i En Mir, el gran Mir que està inconmensurable en el paper que creà En Simó Raso quan la comèdia es representava en castellà.

—Per a dissabte estava anunciada l'estrena del vodevil *I el marit... com si no fos!*

Tindrem el gust de dir-hi la nostra, la setmana entrant.

GOYA

La «bombonera» barcelonina, que per aquest nom se'l coneix al elegant i aristocràtic teatre del carrer de Ronda, continua comptant per èxits les seves funcions.

Durant la setmana transcorreguda s'ha vingut reproduint les més aplaudides obres que s'han posat des de la inauguració, com *El corazón manda*, *La casa de la Troya*, etc., i ademés ens han obsequiat amb la represa de la magnífica comèdia d'En Benavente *Rosas de otoño*, obra sentimental de bona mena, que convida a la llàgrima dolça per la sincera emoció de la seva acció humaníssima, i obra vestida amb un ropatge literari esplèndid de debó, puix conté, el seu diàleg, veritables filigranes de pensament i de retòrica.

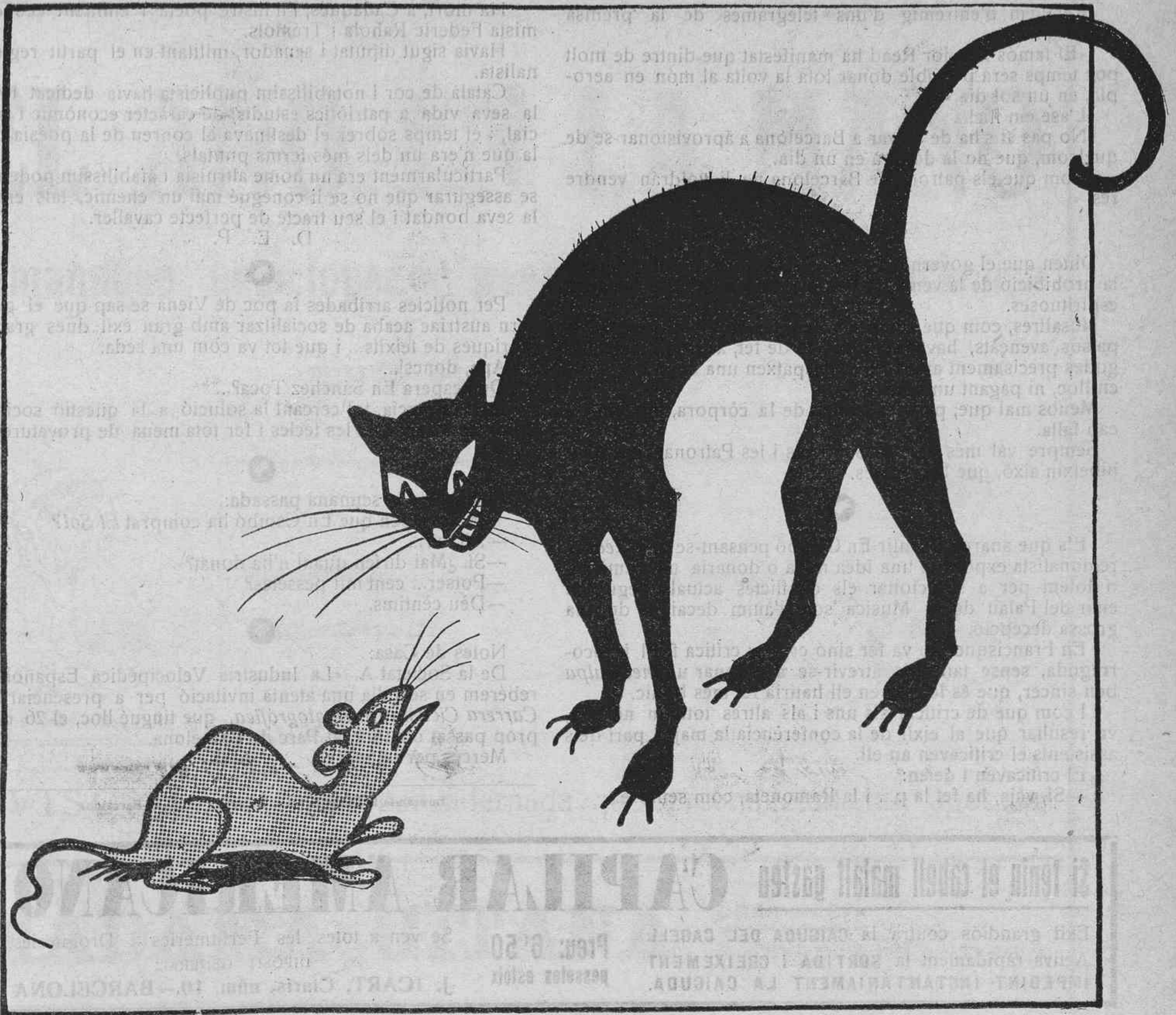
Els artistes de la companyia Vilches contribuïren al èxit clamorós d'aquesta comèdia, la interpretació de la qual és tan justa i excelent, que no dubtem portarà gent al «Goya» cada vegada que la posin en els cartells.

Aquest número de L'ESQUELLA ha estat
censurat per l'autoritat governativa

Ve't aquí una rata,
i ve't-aquí un gat

que al últim es tenen
bona voluntat.

ESQUELLOTS

Amb motiu del *lock-out* s'ha demostrat palesament altra vegada que els barcelonins sense diaris no hi poden estar. Així, el dia que només sortiren *El Liberal* i *El Progreso*, la gent adquiria a l'aranya estira-cabells *El Progreso* i *El Liberal*.

I un dia que els diaris de Madrid arribaren retraçats i dels de aquí ja no'n restava cap, vegeren un bon barceloní adalerat entrant al «Eden Concert» a demanar un programa de la funció del vespre.

La qüestió era llegir una cosa o altre, i l'home anà al «Edén» a cercar el seu pa espiritual.

Tant per tant les notícies tindrien també certa similitud. Perquè unes i altres li havien de fer veure les *estrelles*.

Llegim el títol de un telegrama:

«Progresos de la ofensiva en Marruecos».

I després de llegit, pensem:

Senyors de la Patronal: Ja saben ara on han d'anar a aprendre de estratègia, al Marroc.

Els està fent molta falta.

Notes de Casa:

Encara que un xic tart, devem donar compte de l'obertura de un nou establiment a l'inauguració oficial del qual forem convidats. Ens referim a la «Granja Royal» del carrer de Pelai, on d'ara endavant els barcelonins podrem fer tasts de lleteta, matons, cremes, gelats de Chantilly, etc. Amb dir que és un esplendida institució *bucòlica* que fa honor a Barcelona, està feta tota la seva alabança. I encara ens quedem curts.

Retallem d'entremig d'uns telegrames de la premsa americana:

«El famós aviador Read ha manifestat que dintre de molt poc temps serà possible donar tota la volta al món en aeroplà, en un sol dia.»

L'ase em flic!...

No pas si s'ha de aturar a Barcelona a aprovisionar-se de quelcom, que no la donarà en un dia.

Com que els patrons de Barcelona no li voldrán vendre res.

Diuen que el govern dels Estats Units ha posat terme a la prohibició de la venda de licors i tota mena de begudes espirituoses.

Nosaltres, com que sempre volem fer-ho tot al revés dels països avençats, havem començat, de fet, a prohibir les begudes precisament ara. I no et despatxen una copa de whisky en lloc, ni pagant un duro.

Menos mal que, per a la sanitat de la còrpora, no ens fa cap falta.

Sempre val més que els Sindicats i les Patronals ens prohibeixin això, que les patates.

Els que anaren a sentir En Cambó pensant-se que'l leader regionalista exposaria una idea nova o donaria un camí bó o dolent per a solucionar els conflictes actuals degueren eixir del Palau de la Musica sots l'ànim decaigut de una grossa decepció.

En Francisquet no va fer sinó crítica; crítica fàcil i socorreguda, sense tan sols atrevir-se a entonar un *mea culpa* ben sincer, que és lo que en ell hauria fet més bonic.

I com que de criticar als uns i als altres tothom ne sap, va resultar que al eixir de la conferència la major part dels assistents el criticaven an ell.

El criticaven i deien:

—Si, vaja, ha fet la p... i la Ramoneta, com sempre.

Ha mort, a Cadaqués, l'il·lustre poeta i eminent economista Federic Rahola i Trémols.

Havia sigut diputat i senador, militant en el partit regionalista.

Català de cor i notabilíssim publicista havia dedicat tota la seva vida a patriòtics estudis, de caràcter econòmic i social, i el temps sobrer el destinava al conreu de la poesia de la que n'era un dels més fermes puntals.

Particularment era un home altruista i afabilíssim podent-se assegurar que no se li conegué mai un enemic, tals eren la seva bondat i el seu tracte de perfecte cavaller.

D. E. P.

Per notícies arribades fa poc de Viena se sap que el govern austriac acaba de socialitzar amb gran èxit dues grans fàbriques de teixits... i que tot va com una seda.

Apa, doncs!...

Què espera En Sánchez Toca?...

Es d'urgència, tot cercant la solució a la qüestió social, mirar de tocar totes les tecles i fer tota mena de provatures?

El xisto de la setmana passada:

—Ja ho saben que En Cambó ha comprat *El Sol*?

—Ah, sí?...

—Sí. ¿Mai dirien quant n'ha donat?

—Potser... cent mil pessetes?

—Dèu cèntims.

Notes de Casa:

De la Societat A. «La Industria Velocipédica Española» rebérem en son dia una atenta invitació per a presenciar la *Carrera Ciclista Cinematográfica*, que tingué lloc, el 26 del prop passat octubre, al Parc de Barcelona.

Mercés per la finesa.

Impremta L'Esquella i La Campana, Olm, 8.-Barcelona

Si teniu el cabell malalt gasteu

CAPILAR AMERICANO

Exit grandió contra la CAIGUDA DEL CABELL
Activa ràpidament la SORTIDA I CREIXEMENT
IMPEDINT INSTANTÀNIAMENT LA CAIGUDA.

Preu: 6'50
pessetes estolx

Se ven a totes les Perfumeries i Drogueries
DIPÒSIT GENERAL:
J. ICART, Clarís, núm. 10.—BARCELONA

El mejor disolvente de los uratos
Acepta de las vías urinarias
Óxidos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Rifus
Gota

UROMETINA

LAMBIOTTE

Urotropina - Hexaminas

PIÑAS
folleto explicativo. Muestras a los señores médicos
Agte gen.: S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

Antoni López
Impressor

Impressions comercials
Treballs de totes menes

Olm, 8, Interior
Telèfon 4115 A

CAÇADORS!

Les millors espadenyes més ben construïdes, sòlides i còmodes, per a caça, camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda-Expedicions a províncies

EDEN CONCERT

COMTE DEL ASSALT, 12

TELÈFON NÚM. 3332 A.

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE - Tots els dies grans espectacles a les 3 1/2 tarda i a les 9 1/2 nit

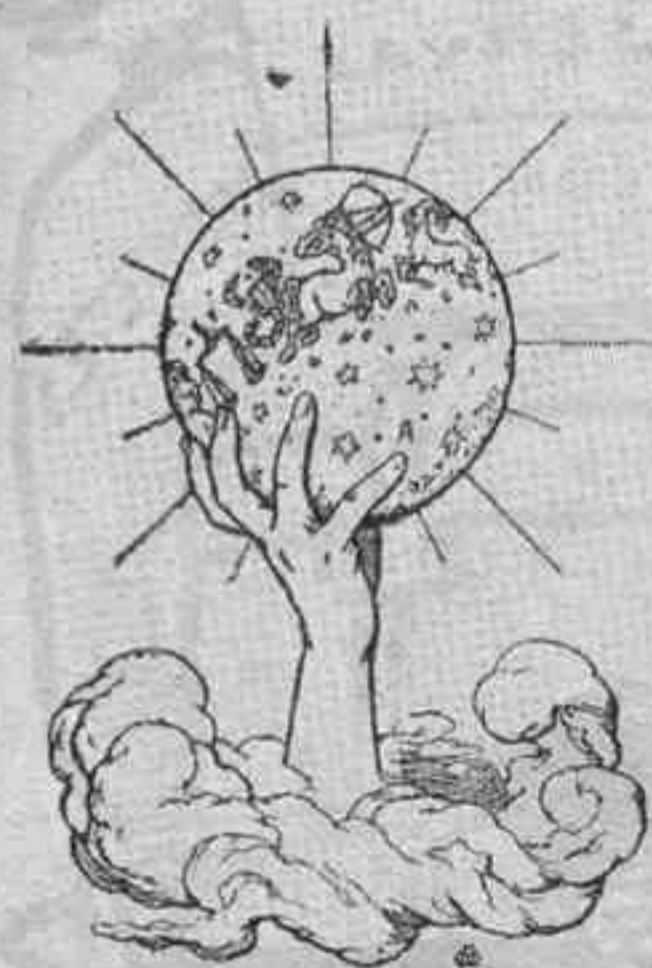
Grandios èxit de la simpàtica cançonetista

MARIA OLIMPIA

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque enciclopedia popular de la vida práctica
para el año 1920

<u>PRECIOS</u>	
En rústica	1'50 pesetas
Encuadernado	2 ,

AVISO: La edición encuadernada queda completamente agotada.

MADAMA GITANA

OBRA NUEVA

Novela original de JOSÉ OLIVER BAUZÁ

Pesetas 3

EN PREMSA

ALMANAC

DE

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PER A L'ANY 1920

NOTA.— Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés un ral per a certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes

— Fins ara no torna de fòra, senyor Esteve?
— No!... Es que havia anat uns quants dies a
fer l'estiueig de Sant Martí.